

Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

**BIOKURO RINKOS
STEBĖSENOS ATASKAITA UŽ
2015 M. IV KETV.**

Vilnius, 2016

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Verkių g. 25C-1,
LT-08223 Vilnius
Tel. +370 5 213 5166
Faks. +370 5 213 5270
El. p. rastine@regula.lt
www.regula.lt

2016 m. kovas

Turinys

Įvadas	4
1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje	6
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga	9
3. Geografinis pasiskirstymas	18
Išvados	20
Priedai	21

Ivadas

Lietuvoje biokuro rinka yra viena labiausiai besivystančių ūkio šakų, su kuria siejama šalies energetikos ateitis – energetinės nepriklausomybės užtikrinimas. Vienas iš pagrindinių uždavinių Lietuvos šilumos ūkio sektoriuje yra atsinaujinančių išteklių dalies naudojamo kuro balanse didinimas, todėl besivystančiai biokuro rinkai skiriama vis daugiau dėmesio. Vienas iš perspektyviausių atsinaujinančiųjų energijos šaltinių yra įvairių rūšių bioenergija, gaunama iš medienos (malkų, skiedrų, pjuvenų, briketų, miško ruošos bei medienos perdirbimo gamybos atliekų), šiaudų, biodujų, sąvartynų dujų. Didžiausia ir plačiausiai naudojama energijos išteklių rūšis – įvairių rūšių medienos kuras.

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) duomenimis, 2015 m. IV ketv. centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) ir reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai (toliau – NŠG) nupirko 127,1 tūkst. t_{ne} biokuro, t. y. 26,9 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2014 m. Nors biokuro poreikis, lyginant su 2014 m. tuo pačiu laikotarpiu, ženkliai išaugo, tačiau, dėl aukštesnės oro temperatūros, šilumos gamyboje naudojamo biokuro poreikis buvo mažesnis nei tikėtasi, o biokuro pasiūla viršijo paklausą.

2015 m. IV ketv. biokuro tiekimo rinkoje buvo stebimas nedidelis koncentracijos lygis (plačiau 9 psl.). Esant nedidelei biokuro tiekėjų koncentracijai naudą iš biokuro rinkos vystymosi gauna ne tik stambūs, bet ir smulkūs tiekėjai. 2015 m. IV ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., tiekėjų, užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos, rinkos dalis padidėjo 9,0 proc. punkto. Didžiausias biokuro tiekėjas 92,5 proc. viso parduoto biokuro pardavė energijos išteklių biržoje ir 2015 m. IV ketv. užėmė 9,96 proc. rinkos, kai palyginti 2014 m. tuo pačiu laikotarpiu, didžiausias biokuro tiekėjas užėmė 29,0 proc. rinkos.

Energijos išteklių rinkos įstatymas¹ įpareigoja CŠTĮ ir NŠG 2015 m. energijos išteklių biržoje įsigyti ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir (ar) elektros gamybai reikalingo biokuro. 2015 m. IV ketv. energijos išteklių biržoje buvo sudaryta daugiausiai biokuro pirkimo–pardavimo sandorių vertinant nuo biokuro biržos veiklos pradžios, tačiau konkurencija tarp biokuro tiekėjų nebuvo didelė. 2015 m. IV ketv. CŠTĮ ir reguliuojami NŠG energijos išteklių biržoje nupirko 81,2 proc. viso šilumos gamybai įsigyto biokuro kiekio. Komisijos duomenimis, 2015 m. IV ketv. 50,8 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirkta už mažesnę nei vidutinė energijos išteklių biržos kainą (plačiau 15 psl.).

Komisijos duomenimis, 2012 m. Lietuvoje CŠTĮ ir NŠG biokuro nupirko daugiau nei 212 tūkst. t_{ne}, 2013 m. – 271 tūkst. t_{ne}, 2014 m. – 272 tūkst. t_{ne}, 2015 m. – 375 tūkst. t_{ne}. 2015 m. energijos išteklių biržoje buvo nupirkta 64,2 proc. viso biokuro kiekio. Vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje 2015 m. buvo 21,4 proc. mažesnė lyginant su kaina, už kurią biokuras buvo perkamas dvišalių sutarčių pagrindu. Ženklių energijos išteklių biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktų biokuro kainų skirtumą sąlygojo aukštos dvišalių sutarčių pagrindu pirktų biokuro kainos pirmus keturis 2015 m. mėnesius.

---

¹ Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str.1 dalis.

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 8 ir 10 punktais, teikia biokuro rinkos stebėsenos ataskaitą už 2015 m. IV ketv. Šioje ataskaitoje analizuojami Komisijos licencijuojamų CŠTĮ bei Komisijos reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir energijos išteklių biržoje pirktos medienos kilmės biokuro (t_{ne} ir MWh), skirtos tik šilumos ar šilumos ir elektros energijos, pagamintos bendrame technologiniame cikle (toliau – Kogeneracinėse jėgainėse), gamybai duomenys. Biokuro ataskaitos tikslas – išanalizuoti konkurenciją biokuro rinkoje ir įvertinti pirktos biokuro kiekius ir kainas bei jų pokyčius.

1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje

2015 m. IV ketv. biokuro rinkoje veikė 44 CŠTĮ, 13 reguliuojamų NŠG, 129 Komisijos kuro duomenų surinkimo sistemoje deklaruoti biokuro tiekėjai, iš kurių 99 yra registruoti energijos išteklių biržoje. 2015 m. IV ketv. energijos išteklių biržoje buvo registruoti 233 biržos dalyviai, iš jų 37 – CŠTĮ ir 13 – reguliuojami NŠG.

2015 m. IV ketv. įvykdyta 1018 biokuro pirkimo–pardavimo sandorių (195 – Vilniaus, 185 – Kauno, 133 – Alytaus, 132 – Klaipėdos, 106 – Marijampolės, 97 – Panevėžio, 85 – Šiaulių, 40 - Telšių, 27 – Tauragės, 11 – Utenos ir 7 – Kuršių nerijos prekybos zonoje). Daugiausia prekiauta vidutinės kokybės biokuru², gaminamu iš malkinės medienos. Iš viso suprekiauta 77 065 t_{ne} biokuro už 11,914 mln. Eur³. 2015 m. IV ketv., palyginti su ankstesniais periodais, biokuro biržoje buvo sudaryta daugiausiai (1018) sandorių. Vertinant energijos išteklių biržoje pirktą biokuro kainą pagal sudarytų sandorių trukmę, matyti, kad vidutinė svartinė medienos skiedrų kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2015 m. IV ketv. buvo 10,3 proc. didesnė nei perkant pagal mėnesio, ketvirčio ir pusmečio trukmės pristatymo laikotarpio sandorius (toliau - ilgalaikiai sandoriai), o medienos granuliu vidutinė svartinė kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2015 m. IV ketv. buvo 5,7 proc. mažesnė nei perkant pagal ilgalaikius sandorius.

1 lentelė. 2015 m. IV ketv. prekyba energijos išteklių biržoje

	Pirkėjų skaičius	Tiekėjų skaičius	Sandorių kiekis, t _{ne}	Savaitės trukmės sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Ilgalaikių sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Savaitės trukmės sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Ilgalaikių sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Atlikta sandorių	Sandorių vertė, tūkst. Eur
Spalis	31	64	22627	129,98	132,78	255,91	287,30	325	3233,66
Lapkritis	33	70	30128	159,75	135,34	260,63	263,14	342	4790,08
Gruodis	32	66	24310	159,09	138,97	225,34	263,66	351	3890,78
Iš viso IV ketv.	39	94	77065	150,58	136,09	250,70	265,06	1018	11914,52

Šaltinis Komisija.

Pastebėtina, kad Energijos išteklių rinkos įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad energetikos įmonėms įsigyjant energijos išteklius elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti įsigijimo energijos išteklių biržoje būdui turi būti teikiama pirmenybė prieš kitus teisės aktuose numatytus energijos išteklių įsigijimo būdus, o to paties įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai bei šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, energijos išteklių biržoje 2015 metais privalo įsigyti – ne mažiau kaip 50 proc., 2016 metais ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 100 proc. biokuro kiekio.

² Biokuro rūšis, kurio drėgnis 35–55 % naudojamosios masės, o peleningumas nuo sausosios masės – 3 %.

³ Svarbu paminėti, kad pagal biokuro biržoje per konkrečią sesiją sudaromą sandorį kuras tiekiamas tam tikrais mėnesiais ateityje.

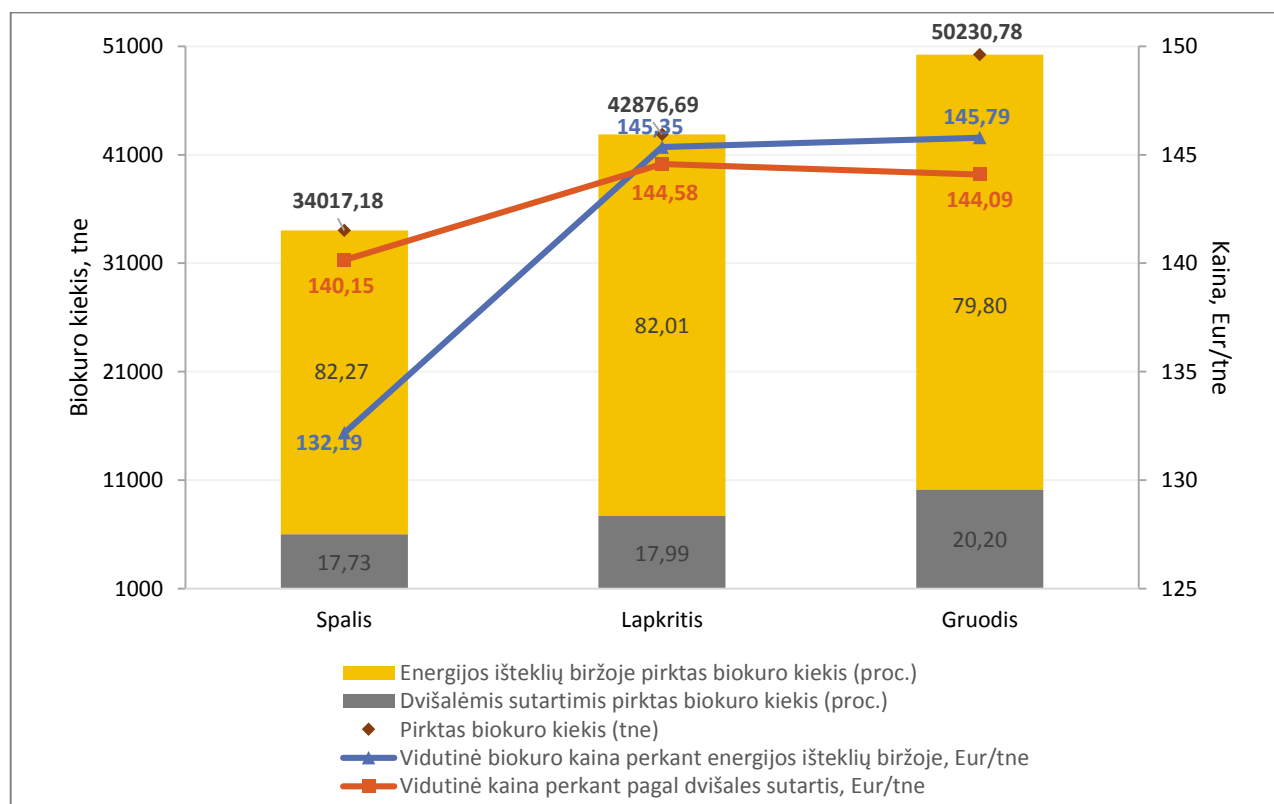
Priimant Energijos išteklių rinkos įstatymą buvo siekiama sudaryti sąlygas skaidriai ir konkurencingai aplinkai vykdyti energijos išteklių prekybą bei užtikrinti efektyvią kuro ir energijos, naudojamų šilumos ir elektros gamybai, pirkimų priežiūrą ir atsakomybės taikymą už tokių pirkimų tvarkos nesilaikymą.

2015 m. energijos išteklių biržoje buvo įsigyta 64,2 proc. viso biokuro kiekio, vidutinė biokuro kaina –136,71 Eur/t_{ne}. Pagal dvišalius sandorius 2015 m. buvo įsigyta 35,8 proc., vidutinė biokuro kaina 173,86 Eur/t_{ne}.

Įvertinant 2015 m. energijos išteklių biržoje ir pagal dvišalius sandorius pirktą biokuro kainų skirtumus ir nupirktą kiekį, akivaizdu, kad įpareigojimas įmonėms biokurą pirkti energijos išteklių biržoje siekiant už biokurą mokėti mažiau yra sėkmingai įgyvendinamas.

2015 m. IV ketv. energijos išteklių biržoje įsigyta 81,2 proc. viso biokuro kiekio, t. y. 4,5 karto daugiau nei 2014 m. IV ketv., o likęs biokuro kiekis (18,8 proc.) buvo įsigytas pagal dvišales sutartis. **Pastebėtina, kad įsigytas (pirktas) biokuro kiekis konkretų mėnesį apskaičiuojamas pagal energijos išteklių biržoje arba dvišalius sandorius šilumos tiekėjui pristatytą biokuro kiekį.** 2015 m. IV ketv. vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje spalio mėn. buvo 6,0 proc. mažesnė, palyginti su kaina, už kurią buvo pirktas biokuras pagal dvišales sutartis, atitinkamai lapkričio mėn. – 0,01 proc. didesnė, gruodžio mėn. – 0,1 proc. didesnė (žr. 1 pav.).⁴

1 pav. **Pirktas biokuro kiekis (t_{ne}) ir vidutinė biokuro kaina su transportavimu (Eur/t_{ne}) 2015 m. IV ketv.**

Šaltinis Komisija.

⁴ Biokuro, įsigyto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis, vidutinė kaina skaičiuota kaip sąnaudų ir kiekio santykis atitinkamą mėnesį.

Biokuro kaina biržoje 2015 m. spalio, lapkričio ir gruodžio mėn. buvo mažesnė nei 2014 m. atitinkamais mėnesiais. Vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje 2014 m. spalio mėn. buvo 176,23 Eur/t_{ne}, lapkričio mėn. – 177,20 Eur/t_{ne}, gruodžio mėn. – 171,90 Eur/t_{ne}.

Spalio mėn. vidutinė dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kaina, buvo 6,0 proc. arba 7,96 Eur/t_{ne} didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 140,15 Eur/t_{ne} ir 132,19 Eur/t_{ne}). Lapkričio mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 0,5 proc. arba 0,77 Eur/t_{ne} mažesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 144,58 Eur/t_{ne} ir 145,35 Eur/t_{ne}). Gruodžio mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 1,2 proc. arba 1,70 Eur/t_{ne} mažesnė nei biokuro perkant energijos išteklių biržoje kaina (atitinkamai 144,09 Eur/t_{ne} ir 145,79 Eur/t_{ne}).⁵

Neženklų biokuro biržoje įsigyto biokuro kainos pabrangimą, palyginti su biokuro, įsigyto dvišalių sandorių pagrindu, kaina lapkričio ir gruodžio mėn. lėmė tai, kad dalies CŠTĮ ir NŠG dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kaina tiesiogiai susijusi su biokuro biržos kaina. Detalesnė informacija apie dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kainas pagal savivaldybes pateikiama priede.

2015 m. IV ketv. prekyba biržoje, lyginant su ankstesniais periodais, buvo intensyvesnė, o tai rodo energetikos įmonių siekį tinkamai vykdyti Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str. įtvirtintą nuostatą ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir (ar) elektros energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio įsigyti energijos išteklių biržoje.

---

⁵ Komisijos interneto puslapyje skelbiama šalies vidutinė kuro kaina skaičiuojama kaip atitinkamos biokuro rūšies geometrinis svartinis vidurkis, eliminuojant ekstremalias reikšmes (mažiausią ir didžiausią), todėl ši kaina skiriasi nuo kainos, skaičiuotos kaip sąnaudų ir kiekio santykis.

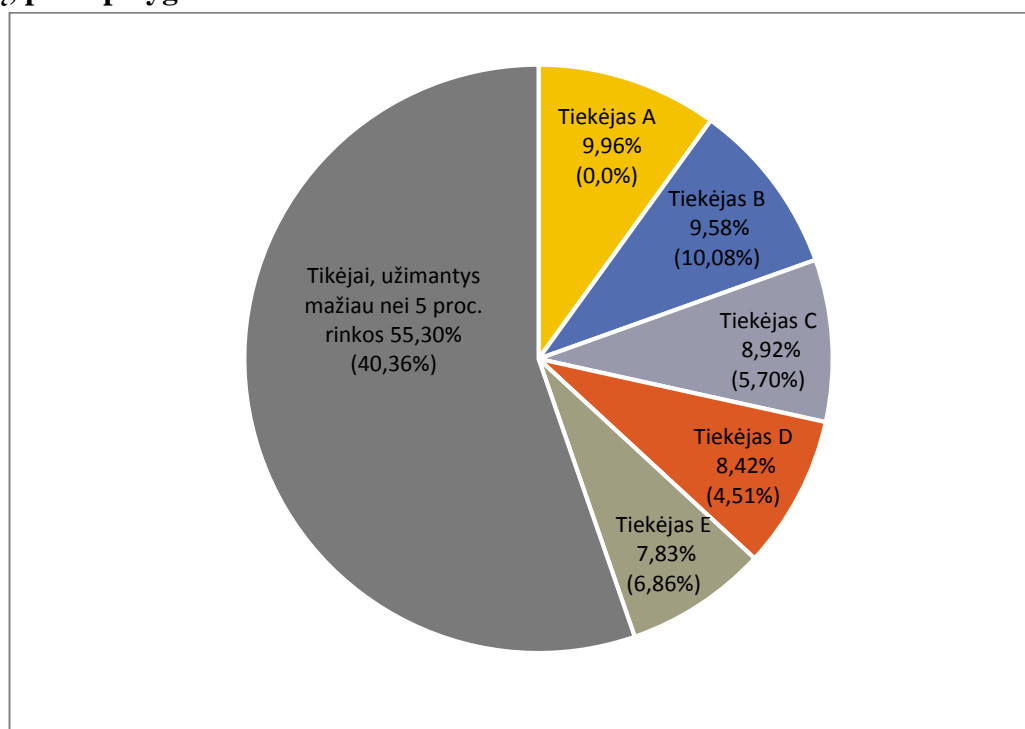

2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga

2015 m. IV ketv. CŠTĮ bei reguliuojami NŠG biokurą pirko iš 129 biokuro tiekėjų, iš kurių 19-os tiekėjų produkcija iš viso užėmė 75,10 proc. rinkos. Daugiausia biokuro pardavęs tiekėjas užėmė 9,96 proc. rinkos, antras daugiausia pardavęs tiekėjas – 9,58 proc.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų CŠTĮ ir NŠG parduodamo biokuro apimtį, naudotas Herfindalio-Hiršmano indeksas (HHI) (angl. *Herfindahl-Hirschmann-Index*)⁶, kuris rodo rinkos koncentracijos laipsnį: 2015 m. IV ketv. HHI = 492,34 (**biokuro tiekimo rinkoje pastebima nedidelė koncentracija**). Devyniolika didžiausių biokuro tiekėjų kartu užima $\frac{3}{4}$ rinkos, o likusią rinkos dalį pasidalijo net 110 tiekėjų. Kiti rinkos koncentracijos rodikliai buvo tokie⁷: $C_1 = 9,96$ proc., $C_4 = 36,87$ proc., $C_6 = 48,46$ proc.

2 pav. 2015 m. IV ketv. ir 2014 m. IV ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūros pagal parduoto biokuro apimtį, proc. palyginimas

Šaltinis Komisija.

Kaip matyti 2 pav., 2015 m. IV ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., biokuro tiekėjų rinkoje pastebimi pokyčiai: 2015 m. IV ketv. tiekėjas A, užėmęs didžiausią rinkos dalį (9,96 proc.), 2014 m. IV ketv. biokuro nepardavė. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) 2015 m. IV ketv. buvo 141,08 Eur/t_{ne}, o 92,5 proc. šio tiekėjo tiekiamo biokuro buvo parduota energijos

⁶ HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai. Jei HHI reikšmė mažiau nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis.

⁷ Koncentracijos rodikliai C_1 , C_4 , C_6 – rodikliai, rodantys atitinkamai vieno, keturių ar šešių didžiausių rinkos dalyvių procentinę dalį. Jei C_1 daugiau kaip 40 proc., tai rinkoje yra dominuojančią padėtį užimantis rinkos dalyvis. Jei C_4 yra daugiau nei 70 proc. – rinka labai koncentruota.

išteklių biržoje. Rinkos struktūros pokyčiai, į rinką atėjus tiekėjui A ir ženkliai sumažėjus tiekėjo, 2014 m. IV ketv. užėmusio didžiausią (29,0 proc.) rinkos dalį, pardavimams, vyko tarp mažesnių biokuro tiekėjų. Kitų didžiausių tiekėjų (tiekėjai B, C, D, E) 2015 m. IV ketv. užimama rinkos dalis, palyginti su 2014 m. tuo pačiu periodu, ženkliai nekito:

- tiekėjas B patiekė 9,58 proc. viso 2015 m. IV ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2014 m. IV ketv. jo patiektas kiekis sudarė 10,08 proc., 79,8 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. IV ketv. buvo 147,57 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 167,74 Eur/t_{ne};

- tiekėjas C 2015 m. IV ketv. patiekė 8,92 proc. viso per ataskaitinį laikotarpį patiekto biokuro kiekio, kai 2014 m. IV ketv. jo patiektas kiekis sudarė 5,70 proc., 92,5 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. IV ketv. buvo 138,63 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 130,30 Eur/t_{ne};

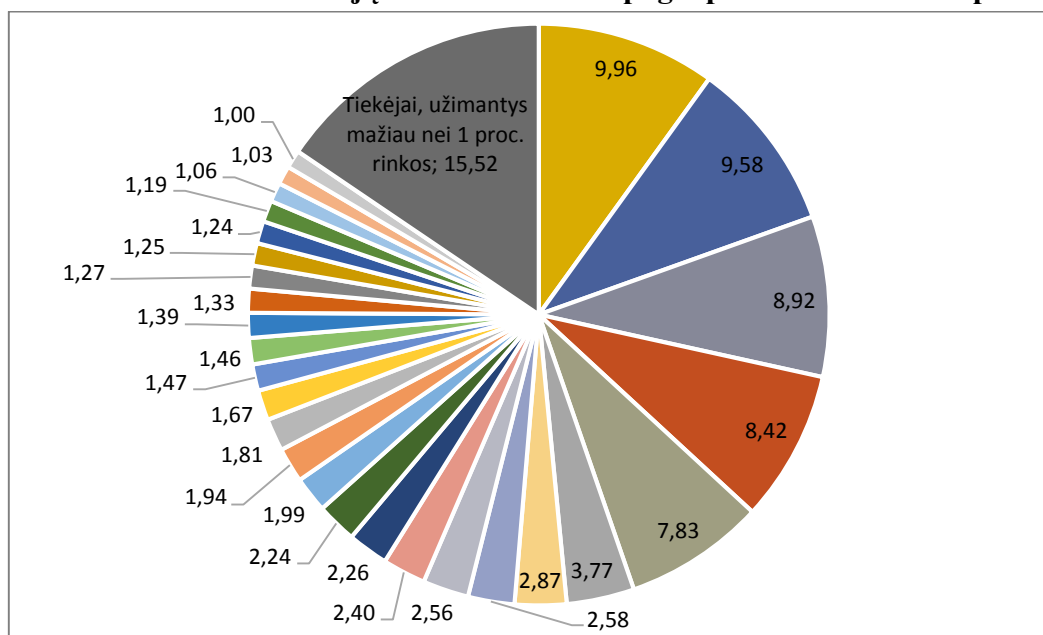
- atitinkamai tiekėjo D užimamos rinkos dalis nuo 4,51 proc. padidėjo iki 8,42 proc. Visas šio tiekėjo tiekiamo biokuro kiekis buvo parduotas energijos išteklių biržoje (vidutinė kaina (su transportavimu) 2015 m. IV ketv. – 142,78 Eur/t_{ne});

- tiekėjo E užimamos rinkos dalis sumažėjo nuo 6,86 proc. iki 7,83 proc. 68,2 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje (vidutinė kaina (su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. IV ketv. buvo 141,11 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 193,18 Eur/t_{ne}).

Pastebėtina, kad 2015 m. IV ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., ženkliai (14,9 proc. punkto) padidėjo mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) rinkos dalis. Pokyčius biokuro tiekėjų rinkoje sąlygojo tai, kad biokuro tiekėjas, 2014 m. ir 2015 m. I ketv. užėmęs vidutiniškai 30 – 40 proc. rinkos, 2015 m. IV ketv. užėmė tik 2,2 proc. rinkos. Ženkliai sumažėjus šio tiekėjo užimamai rinkos daliai, jo rinkos dalis pasiskirstė tarp kitų, mažesnių biokuro tiekėjų, tame tarpe ir anksčiau minėto tiekėjo A.

3 pav. pateikiama detalesnė informacija apie 2015 m. IV ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūrą pagal parduoto biokuro apimtį (proc.). Tiekėjai, užėmę mažiau nei 5 proc., bet daugiau nei 1 proc. rinkos, 2015 m. III ketv. pardavė 39,78 proc. viso biokuro kiekio.

3 pav. 2015 m. IV ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal parduoto biokuro apimtį, proc.

Šaltinis Komisija.

2 lentelėje pateikiami CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro koncentracijos rodikliai 2015 m. IV ketv.

2 lentelė. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro rinkos koncentracijos rodikliai 2015 m. IV ketv.

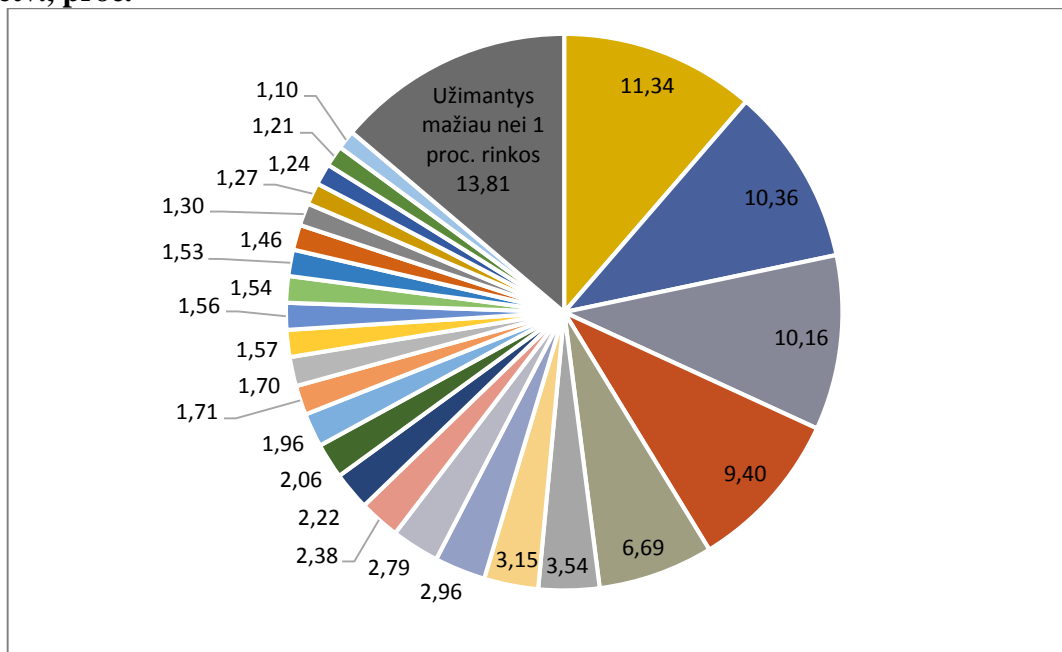
	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Pirtas biokuro kiekis, tne	27197,74	34414,74	40095,96	6819,44	8461,949	10134,82	34017,18	42876,69	50230,78
Biokuro tiekėjų skaičius	78	86	96	31	33	29	87	96	102
Biokuro tiekėjų, kartu užimančių daugiau nei 75 proc. rinkos, skaičius	15	18	20	9	9	9	16	18	20
Biokuro tiekėjų, užimančių daugiau nei 1 proc. rinkos, skaičius	23	24	29	19	17	19	22	25	29
HHI	565,28	527,60	471,20	1060,05	906,88	1075,37	559,80	510,03	454,69
C4 (keturių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	40,30	39,35	36,75	58,17	51,10	53,15	40,17	37,97	35,10
C3 (trių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	31,47	31,81	29,53	51,29	44,10	46,05	31,92	28,79	26,96
C1 (didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis, %)	13,40	10,91	11,00	20,44	18,23	25,66	11,51	10,06	9,33

Šaltinis Komisija.

Toliau pateikiama informacija apie biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą energijos išteklių biržoje, rinkos struktūrą.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro apimtį 2015 m. IV ketv. HHI indekso reikšmė – 562,28 (pastebima nedidelė koncentracija). Pastebėtina, kad biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį (11,34 proc.) vertinant pagal biržoje parduoto biokuro kiekį, bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje (vertinant biržoje ir pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro kiekį) taip pat buvo didžiausias tiekėjas.

4 pav. Biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal energijos išteklių biržoje parduoto biokuro apimtį 2015 m. IV ketv., proc.

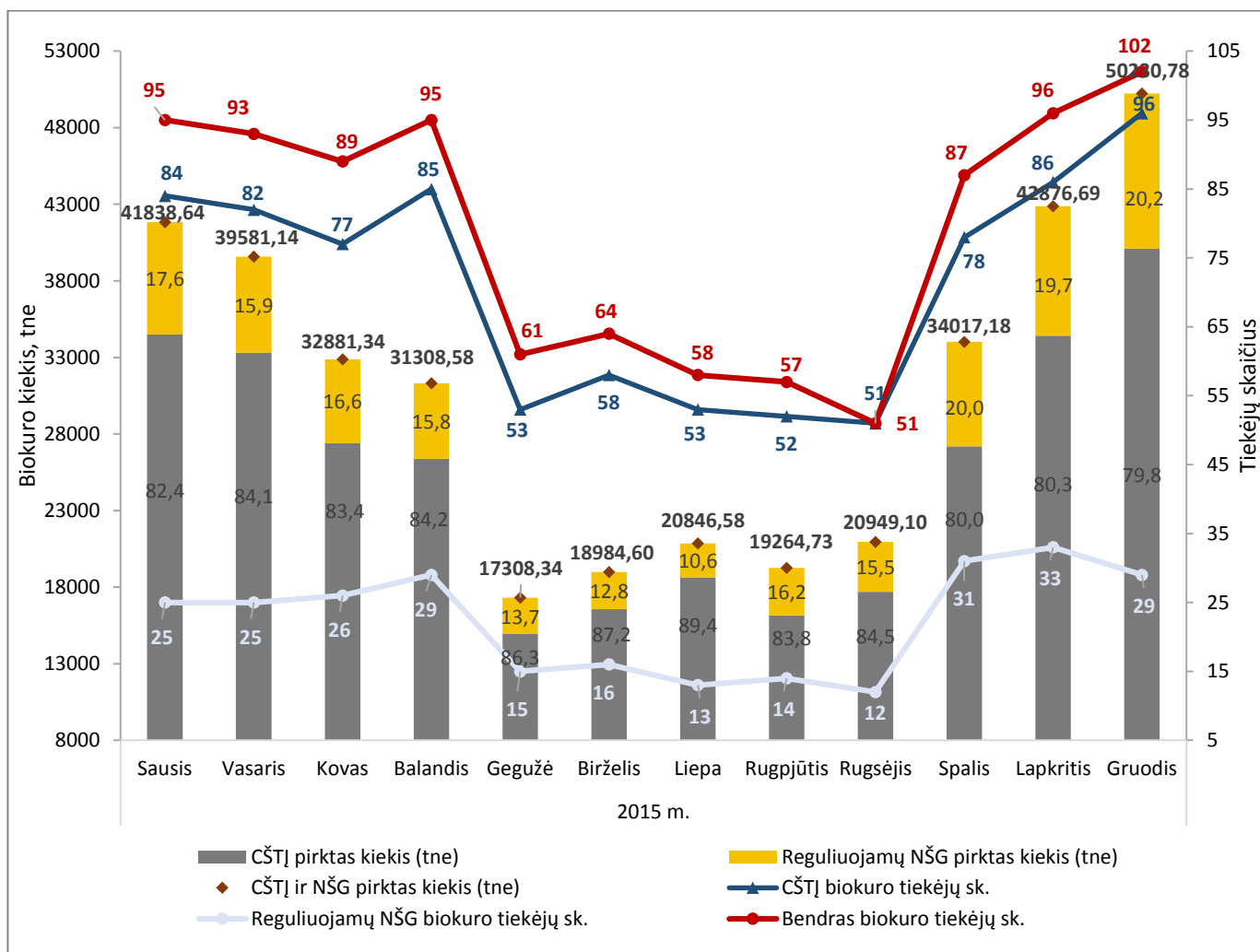
Šaltinis Komisija.

2015 m. IV ketv. CŠTĮ pirktas biokuras sudarė 80,0 proc. viso pirktos biokuro kiekio, 2014 m. IV ketv. – 89,0 proc. Atitinkamai NŠG pirktas biokuro kiekis 2015 m. IV ketv. sudarė 20,0 proc., 2014 m. IV ketv. – 11,0 proc.

Vertinant kiekiu išraiška, 2015 m. IV ketv. CŠTĮ ir NŠG kartu nupirko 127 124,65 t_{ne} biokuro, t. y. 36,85 proc. daugiau nei 2014 m. IV ketv.: CŠTĮ 2015 m. IV ketv. nupirko 101 708,45 t_{ne} biokuro, t. y. 23,06 proc. daugiau nei 2014 m. IV ketv., atitinkamai NŠG 2015 m. IV ketv. nupirko 25 416,21 t_{ne} biokuro, t. y. 2,5 karto daugiau nei 2014 m. IV ketv. NŠG biokuro pirkimai padidėjo dėl išaugusio NŠG skaičiaus, kurie šilumos gamybai naudoja biokurą. 2015 m. IV ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., CŠTĮ rinkoje veikiančių biokuro tiekėjų skaičius padidėjo 19, o NŠG rinkoje – 8.

Per visus 2015 m. CŠTĮ ir NŠG nupirko 375 399,47 t_{ne} biokuro, t. y. 37,6 proc. daugiau nei 2014 m. CŠTĮ pirktos biokuro kiekis 2015 m. sudarė 83,02 proc., 2014 m. – 92,25 proc., atitinkamai NŠG pirktos biokuro kiekis 2015 m. sudarė 16,98 proc., 2014 m. – 7,75 proc. Vertinant metinius NŠG biokuro pirkimus, nupirktos biokuro kiekis padidėjo dėl per metus išaugusio NŠG skaičiaus, kurie šilumos gamybai naudoja biokurą.

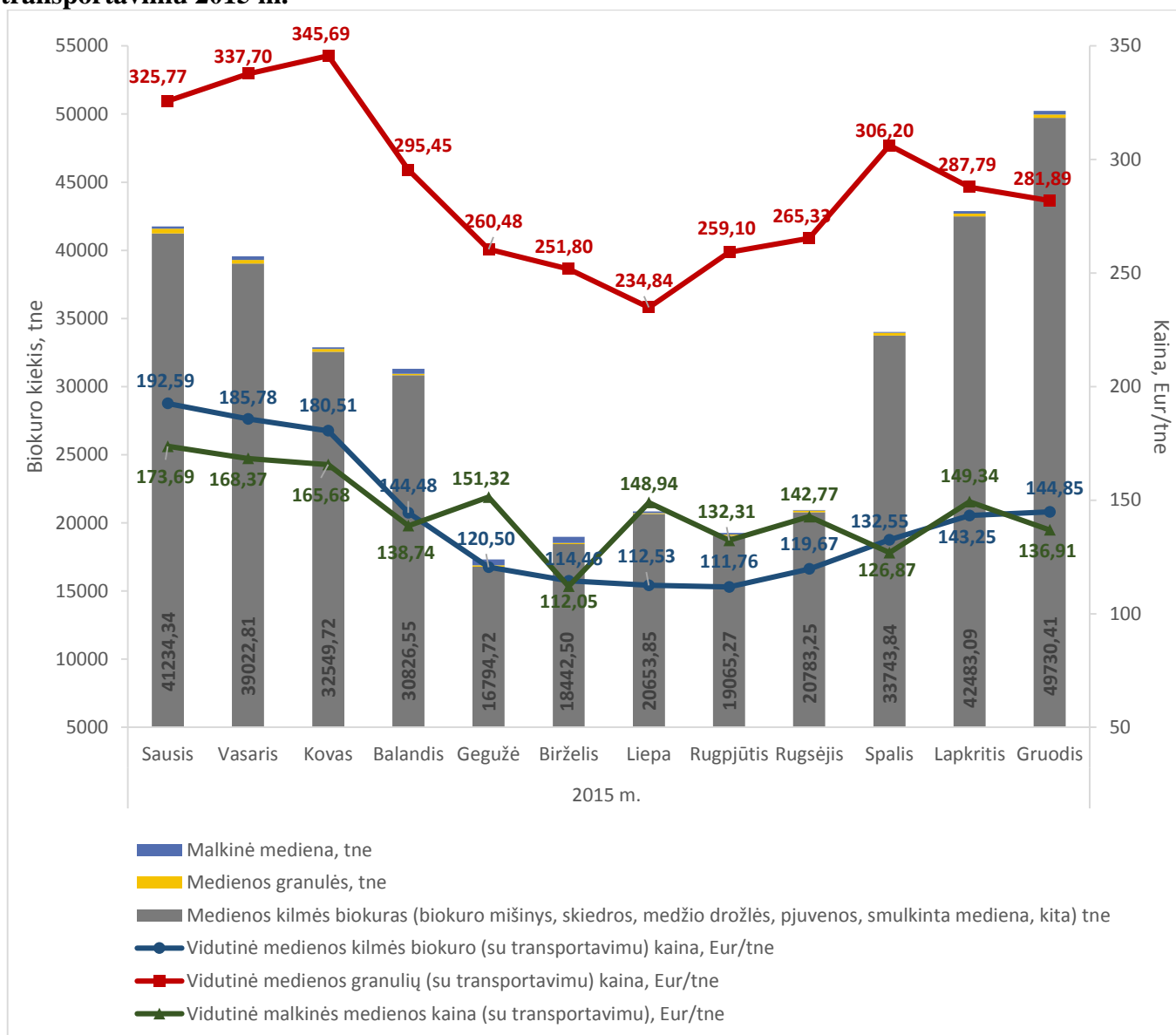
5 pav. 2015 m. biokuro tiekėjų, parduodančių biokurą CŠTĮ ir reguliuojamiems NŠG, skaičius ir parduoto biokuro kiekis.

Šaltinis Komisija.

Komisija, siekdama kuo didesnio skaidrumo šilumos kainodaros srityje, Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų apraše, patvirtintame Komisijos 2013 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. O3-759, numatė, kad viešai skelbiama viena vidutinė šalies medienos kilmės biokuro (išskyrus malkinę medieną, medienos granules ir briketus) rinkos kaina. Malkinei medienai, medienos granulėms ir briketams apskaičiuojamos ir skelbiamos atskiros vidutinės rinkos kainos.

6 pav. Reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ piršto biokuro kiekiai ir vidutinė biokuro rinkos kaina su transportavimu 2015 m.

* Vidutinė malkinės medienos kaina (su transportavimu), vidutinė medienos kilmės biokuro (su transportavimu) ir vidutinė medienos granulių (su transportavimu,) kainos skaičiuotos kaip atitinkamos biokuro rūšies sąnaudų ir kiekio santykis. Šaltinis Komisija.

2015 m. IV ketv., palyginti su 2014 m. IV ketv., nupirkto kuro struktūra nesikeitė, t. y. daugiausia (99,08 proc.) buvo nupirkta medienos kilmės biokuro, 0,41 proc. malkinės medienos ir 0,51 proc. medienos granulių. 2015 m. IV ketv., palyginti su 2014 m. IV ketv., vidutinės kainos (su transportavimu) pagal biokuro rūšį mažėjo: medienos kilmės biokuro – 25,46 proc., malkinės medienos – 16,22 proc., medienos granulių – 8,97 proc.

Per 2015 m. medienos kilmės biokuro nupirkta 98,74 proc., 0,55 proc. medienos granulių ir 0,71 proc. malkinės medienos. 2015 m., palyginti su 2014 m., vidutinės kainos (su transportavimu) pagal biokuro rūšį mažėjo: medienos kilmės biokuro – 23,71 proc., malkinės medienos – 19,11 proc., medienos granulių – 8,24 proc.

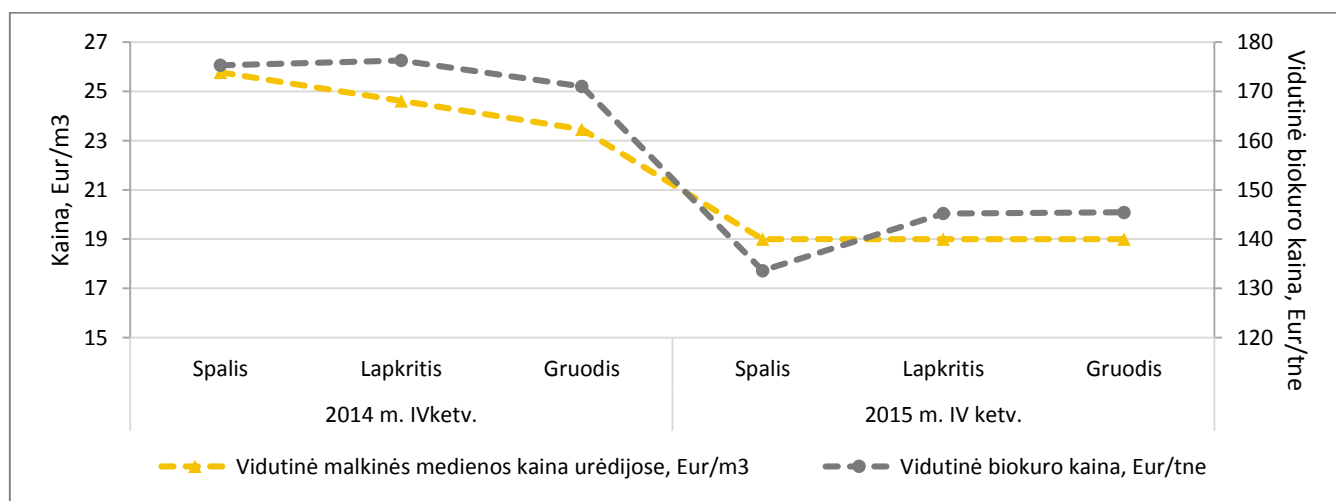
3 lentelė. 2015 m. IV ketv. pirktas biokuro kiekis, sąnaudos ir vidutinė žaliavos kaina.

	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne} ⁸	27197,74	34414,74	40095,96	6819,44	8461,949	10134,82	34017,18	42876,69	50230,78
Sąnaudos su transportavimu, tūkst. Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	3571,06	4826,34	5815,05	973,60	1399,92	1490,63	4544,65	6226,26	7305,69
Vidutinė žaliavos su transportavimu kaina, Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	131,30	140,24	145,03	142,77	165,44	147,08	133,60	145,21	145,44
2015 m. IV ketv. ir 2014 m. IV ketv. vidutinės žaliavos su transportavimu kainos pokytis (%)	-34,16	-34,20	-18,25	-23,63	-15,10	-25,32	-32,52	-25,85	-19,00

Šaltinis Komisija.

Vidutinė malkinės medienos (žaliavos) kaina (be transportavimo) miškų urėdijose 2015 m. IV ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., sumažėjo 22,8 proc., o vidutinė biokuro (pirkto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) 2015 m. IV ketv., palyginti su 2014 m. IV ketv., sumažėjo 25,3 proc. 2015 m. IV ketv. didžioji dalis (81,2 proc.) biokuro buvo nupirkta energijos išteklių biržoje, kur formavosi konkurencinga kaina, kai tuo pačiu laikotarpiu 2014 m. energijos išteklių biržoje buvo nupirkta 24,8 proc. viso biokuro kiekio. Kadangi 2014 m. IV ketv. energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis sudarė tik ketvirtadalį viso nupirkto kiekio, vidutinė biokuro kaina (190,24 Eur/t_{ne}) atspindi dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kainą, kai tuo pat metu 2015 m. vidutinė biokuro kaina (142,20 Eur/t_{ne}) atspindi vidutinę kainą, už kurią biokuras buvo pirktas energijos išteklių biržoje. Biokuro kainos mažėjimui įtakos turėjo ženkliai padidėję biokuro pirkimai biržoje, kur formavosi konkurencinga kaina, didelė biokuro pasiūla bei sumažėjusi žaliavos kaina urėdijose.

7 pav. Vidutinė malkinės medienos kaina urėdijose Eur/m³ ir vidutinė biokuro kaina Eur/t_{ne} 2014 m. ir 2015 m. IV ketv.

*Vidutinė biokuro kaina, Eur/t_{ne} nurodyta su transportavimu.

Šaltinis Komisija, Generalinė miškų urėdija.

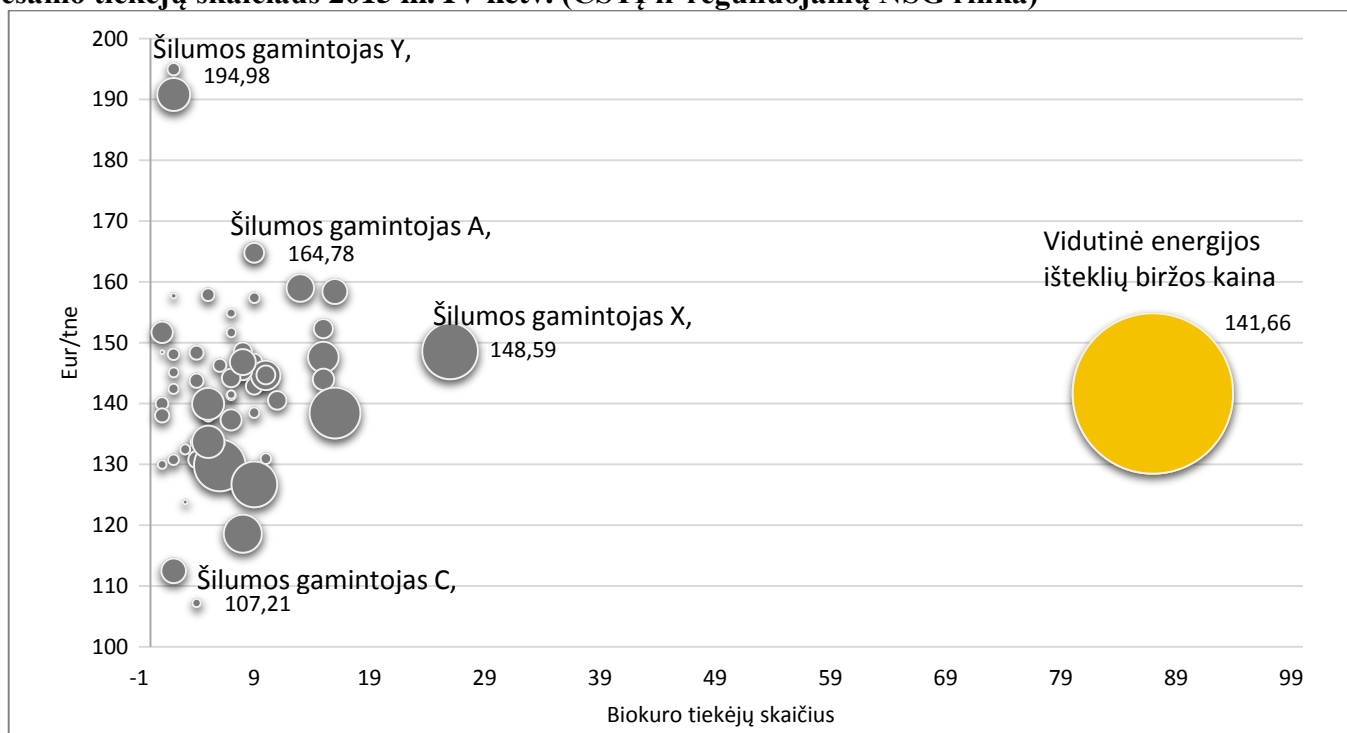
⁸ Pirktas biokuro kiekis skaičiuotas kaip pirkusių t_{ne} ir MWh (verčiant į t_{ne}) suma.

8 pav. matome CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir energijos išteklių biržoje įsigyto medienos kilmės biokuro⁹ vidutinės kainos priklausomybę nuo perkamo biokuro kiekio ir tiekėjų skaičiaus 2015 m. IV ketv. Pastebėtina, kad net 32 įmonės iš 57 medienos kilmės biokurą pirko už didesnę nei biržos kainą. Minėtų 32 energetikos įmonių pirktos medienos kilmės biokuro kiekis sudarė 49,2 proc. nuo viso per 2015 m. IV ketv. nupirkto medienos kilmės biokuro kiekio. Kitaip tariant, 2015 m. IV ketv. 50,8 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirkta už mažesnę nei biržos kainą. Įmonės, pirkusios biokurą už didžiausią kainą (194,98 Eur/t_{ne}, 190,81 Eur/t_{ne}), biokurą pirko pagal anksčiau sudarytus dvišalius sandorius už didesnę nei biržos kainą bei sudarant naujus dvišalius sandorius nesilaikė arba netinkamai laikėsi kuro pirkimo taisyklių¹⁰ 21 p. įtvirtintų nuostatų.

Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios CŠTĮ bei reguliuojamų NŠG mokamos vidutinės medienos kilmės biokuro kainos 2015 m. IV ketv. siekė 1,8 karto. Mažiausia vidutinė medienos kilmės biokuro kaina 2015 m. IV ketv. buvo 107,21 Eur/t_{ne}, didžiausia – 194,98 Eur/t_{ne}.

2015 m. IV ketv. dažniausiai šilumos gamintojai (14,0 proc. visų gamintojų) medienos kilmės biokurą pirko iš dviejų tiekėjų, o vidutinė kaina svyravo nuo 112,51 Eur/t_{ne} iki 194,98 Eur/t_{ne}. Perkamo biokuro kiekis kainai įtakos neturėjo.

8 pav. Vidutinės medienos kilmės biokuro kainos priklausomybė nuo perkamo biokuro kiekio ir esamo tiekėjų skaičiaus 2015 m. IV ketv. (CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinka)*

* Vienas apskritimas – vienas šilumos gamintojas, jo dydis rodo nupirkto biokuro kiekį t_{ne}. Kuo didesnis nupirkto biokuro kiekis, tuo didesnis apskritimas.

* Vidutinė energijos išteklių biržos kaina skaičiuota kaip medienos kilmės biokuro (skiedrų) sąnaudų (žaliava su transportavimu) ir kuro kiekio (t_{ne}) santykis, kai biokuras buvo pristatytas pirkėjui (įvykdytas tiekimas), o ne nuo išteklių biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}), pagal kuriuos dalis ar visas kuras bus pristatytas ateityje.

Šaltinis Komisija.

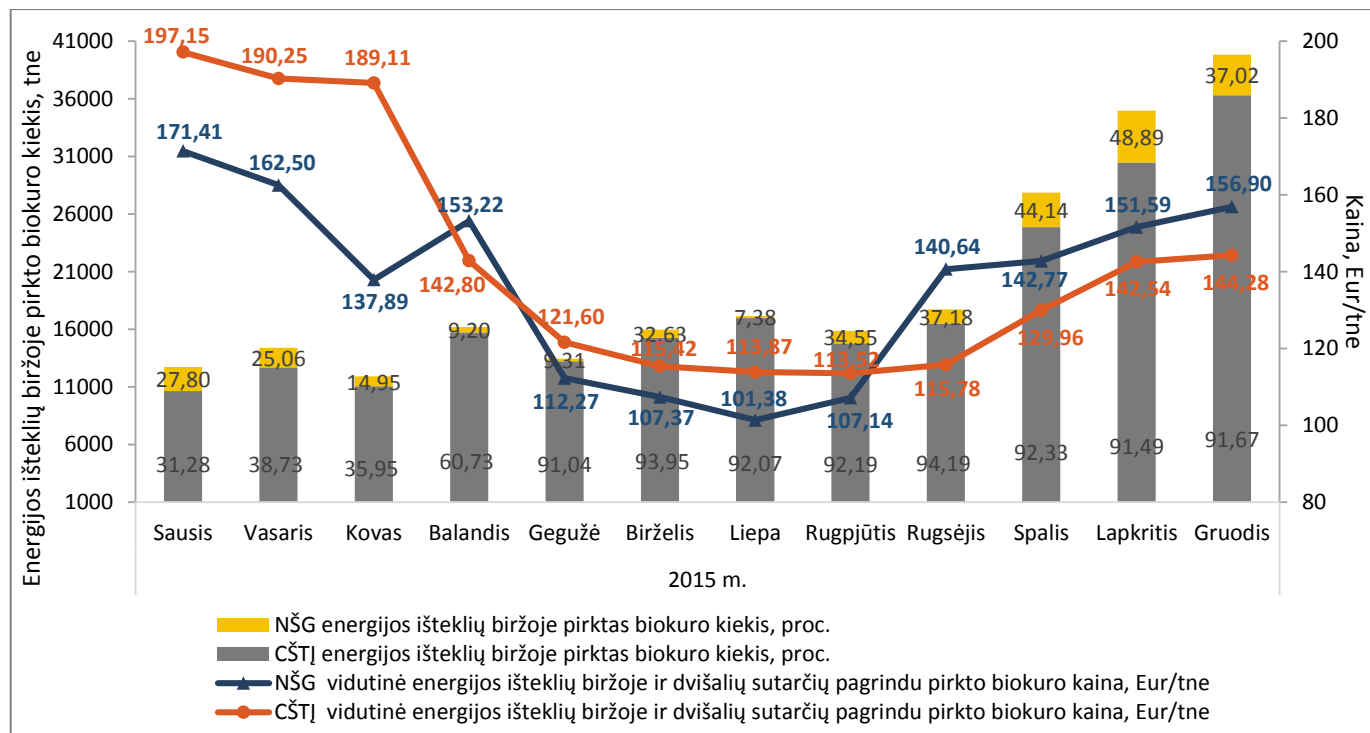
⁹ Medienos kilmės biokuras – biokuro mišinys, skiedros, medžio drožlės, pjuvenos, smulkinta mediena, žievė.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 741 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimo Nr. 277 „Dėl įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ir kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti pirkimų tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ 21 p.

2015 m. IV ketv. vidutinė NŠG mokama kaina už biokurą buvo 151,22 Eur/t_{ne}, CŠTĮ – 139,84 Eur/t_{ne}.
 9 pav. matyti, kad 2015 m. CŠTĮ energijos išteklių biržoje pirko ženkliai didesnę šilumos gamybai reikalingo biokuro kiekio dalį nei NŠG.

9 pav. CŠTĮ ir NŠG energijos išteklių biržoje piršto medienos kilmės biokuro kiekis ir vidutinė mokėta kaina už medienos kilmės biokurą 2015 m.

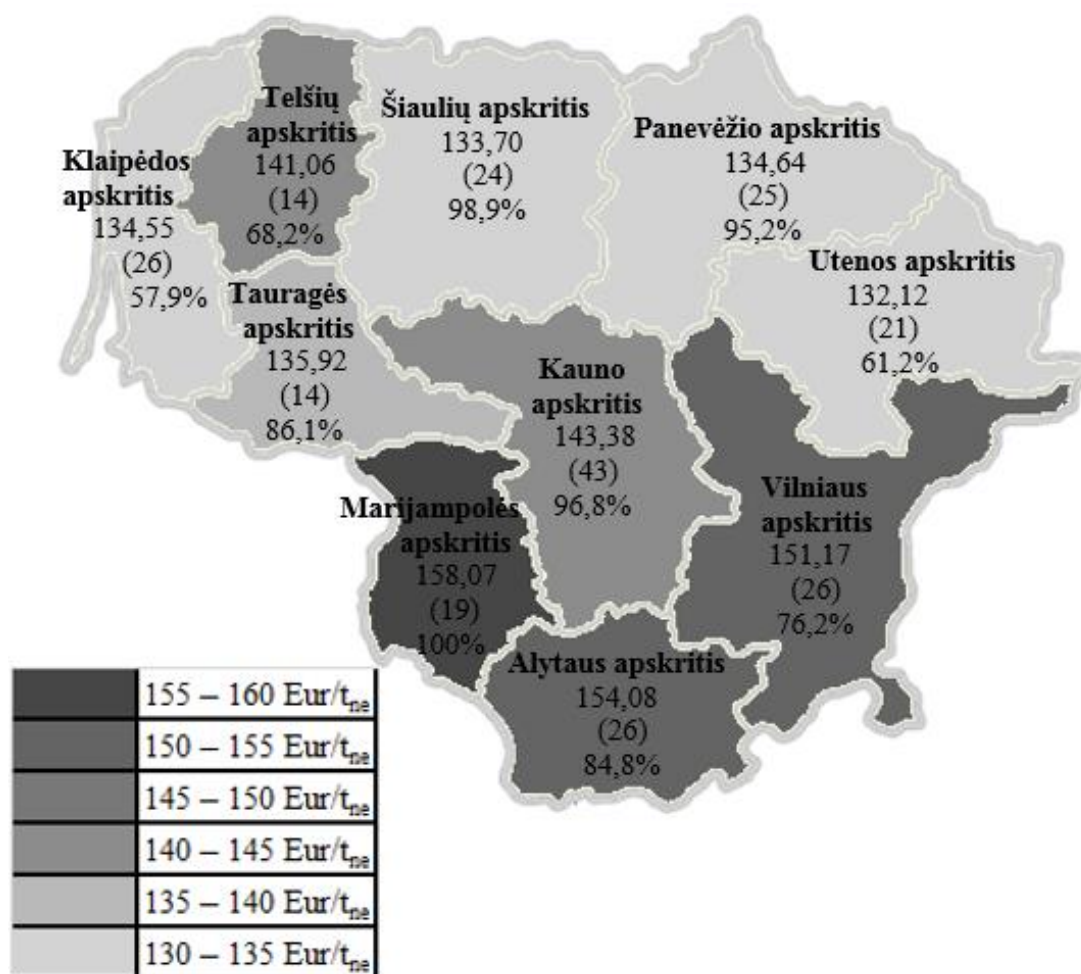
* Šaltinis Komisija.

3. Geografinis pasiskirstymas

Lietuva yra suskirstyta į 10 apskričių. Šiuo metu Lietuvoje biokurą bent iš dalies naudoja daugiau nei 40 miestų šilumos tiekimo įmonės. Siekiant įvertinti CŠTĮ ir NŠG mokamas kainas už biokurą ir konkurenciją tarp biokuro tiekėjų skirtinguose Lietuvos regionuose, 10 pav. pateikiami apibendrinti duomenys.

2015 m. IV ketv. skirtumai tarp biokuro kainų Lietuvos regionuose išliko panašūs, palyginti su 2015 m. III ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina 2015 m. IV ketv. Lietuvos apskrityse skyrėsi kiek daugiau nei 25 eurai, ankstesniais ketvirčiais skirtumas siekė kiek daugiau nei 20 eurų. Lyginant su 2015 m. III ketv., IV ketv. biokuro kaina didėjo visuose Lietuvos regionuose. Biokuro kainos didėjimą sąlygojo sezoniškumas, CŠTĮ ir NŠG pasirinkta biokuro pirkimo strategija. Už mažiausią kainą biokurą įsigijo ūkio subjektai, energijos išteklių biržoje sudarę ketvirčio ar pusės metų biokuro pirkimo-pardavimo sandorius, kuomet kaina rinkoje buvo žemesnė, nei šildymo sezono metu. Daugiausiai biokuro 2015 m. IV ketv. buvo nupirkta Vilniaus ir Kauno apskrityse, mažiausiai – Tauragės apskrityje (žr. 10 pav.).

10 pav. CŠTĮ ir NŠG mokamos biokuro kainos (Eur/t_{ne}) 2015 m IV ketv. Lietuvos apskrityse.

* Biokuro kainos (Eur/t_{ne}) pagal apskritis nurodytos įskaitant transportavimo sąnaudas. Skliaustuose nurodytas biokuro tiekėjų, iš kurių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG 2015 m. IV ketv. pirko biokurą, skaičius. Procentais nurodytas energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis apskrityje.

Šaltinis Komisija.

Daugiausia už biokurą mokėjo Marijampolės, Alytaus ir Vilniaus apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG. Svarbu paminėti, kad Marijampolės ir Alytaus apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG nepirko granulių, kurių kaina daug didesnė nei kitų biokuro rūšių. Vilniaus apskrityje CŠTĮ ir NŠG pirktų granulių kiekis sudarė tik 0,08 proc. nuo viso apskrityje įsigyto biokuro kiekio. Nors visą biokuro kiekį Marijampolės apskrityje esančios CŠTĮ pirko energijos išteklių biržoje, vidutinė piršto biokuro kaina šioje apskrityje buvo didžiausia (158,07 Eur/t_{ne}) lyginant su kitomis apskritimis. Didžiausia kaina, lyginant su kitomis Lietuvos apskritimis, susiformavo dėl Marijampolės apskrityje esančių ČŠTĮ pasirinktos biokuro pirkimo strategijos, kuomet didelė dalis biokuro energijos išteklių biržoje buvo perkama savaitės trukmės sandorių pagrindu, kurių kaina buvo aukštesnė, lyginant su ketvirčio ar pusės metų sandorių kaina. Pastebėtina, kad biokuro kaina, perkant energijos išteklių biržoje, Marijampolės apskrityje buvo viena didžiausių, lyginant su kitomis apskritimis.

Vienos mažiausių kainų formavosi Šiaulių, Klaipėdos ir Panevėžio apskrityse, atitinkamai 133,70 Eur/t_{ne}, 134,55 Eur/t_{ne} ir 134,64 Eur/t_{ne}. Šiaulių ir Panevėžio apskrityse esantys CŠTĮ ir NŠG didelę dalį biokuro (atitinkamai 98,9 proc., ir 95,2 proc.) įsigijo energijos išteklių biržoje, kurioje kainos šiuose regionuose buvo žemiausios. Didžiąją dalį reikiamo biokuro kiekio Šiaulių ir Panevėžio apskrityse esantys CŠTĮ ir NŠG energijos išteklių biržoje įsigijo ketvirčio ar pusės metų sandorių pagrindu ir tai sąlygojo mažesnę vidutinę kainą minėtuose regionuose. Svarbu paminėti, kad CŠTĮ ir NŠG pasirinkta biokuro pirkimo strategija turi įtakos vidutinei biokuro kainai. Klaipėdos apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG tik kiek daugiau nei pusę reikiamo biokuro kiekio įsigijo energijos išteklių biržoje, tačiau didelę dalį biokuro dvišalių sutarčių pagrindu pirko už mažesnę nei energijos išteklių biržoje kainą.

Mažiausią (132,12 Eur/t_{ne}) kainą už biokurą mokėjo Utenos apskrityje esantys CŠTĮ. Tai sąlygojo didelis (72,3 proc.) dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kiekis, taikant mažesnę nei energijos išteklių biržoje (vidutiniškai 112,96 Eur/t_{ne}) kainą.

Kaip matyti 10 pav., daugiausiai biokuro energijos išteklių biržoje pirko Marijampolės (100%) ir Šiaulių (98,9%) apskrityse esantys CŠTĮ ir NŠG, o jų mokėta kaina už biokurą geriausiai atspindi biokuro kainą biržoje šiose apskrityse.

CŠTĮ ir NŠG mokamų biokuro kainų skirtumai apskrityse susidarė dėl keleto priežasčių: biokuro kainos, už kurią jis buvo perkamas pagal dvišales sutartis, ir energijos išteklių biržoje piršto biokuro kiekio bei kainos. Vidutinė energijos išteklių biržoje piršto biokuro kaina 2015 m. IV ketv. buvo tik 0,9 proc. mažesnė nei perkant pagal dvišales sutartis. Apskrityse (Marijampolės, Alytaus, Vilniaus), kuriose vidutinė CŠTĮ reguliuojamų NŠG mokėta kaina buvo aukščiausia, gana didelė dalis biokuro buvo įsigyta energijos išteklių biržoje. Pastebėtina, kad biokuro kainos energijos išteklių biržoje šiose apskrityse analizuojamu laikotarpiu buvo vienos didžiausių ir tai sąlygojo aukštesnę vidutinę CŠTĮ reguliuojamų NŠG mokėtą kainą apskrityje.

Išvados

Svarbiausi 2015 m. IV ketv. rodikliai biokuro rinkoje:

- 2015 m. IV ketv. biokuro nupirkta 127 124,65 t_{ne} už 18 076,60 tūkst. Eur, vidutinė kaina su transportavimu – 142,20 Eur/t_{ne}.
- 2015 m. IV ketv. energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis sudarė 81,2 proc. viso rinkoje pirktas biokuro kiekio,¹¹ vidutinė kaina su transportavimu 141,95 Eur/t_{ne}, t. y. 0,9 proc. mažesnė už pagal dvišales sutartis pirktas biokuro kainas ir 19,1 proc. mažesnė, lyginant su 2014 m. IV ketv.
- 2015 m. IV ketv., palyginti su 2014 m. IV ketv., energijos išteklių biržoje bei dvišalių sutarčių, sudarytų vadovaujantis Kuro pirkimo taisyklių 21.1.2 punktu, pirktas biokuro kaina sąlygojo vidutinės biokuro kainos su transportavimu sumažėjimą 25,26 proc.
- 2015 m. IV ketv. biokuro rinkoje koncentracija buvo nedidelė. Keturi didžiausi biokuro tiekėjai kartu užėmė 36,87 proc. rinkos, didžiausias iš jų – 9,96 proc.
- Didžiausio biokuro tiekėjo (bendroje CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinkoje) vidutinė kaina su transportavimu (141,08 Eur/t_{ne}) buvo 0,8 proc. mažesnė nei bendra 2015 m. IV ketv. rinkos vidutinė žaliavos su transportavimu kaina (142,20 Eur/t_{ne}). 92,5 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje.
- 2015 m. IV ketv. reguliuojami NŠG biokurą pirko 8,1 proc. didesne kaina nei CŠTĮ.
- Rinkos koncentracijai nustatyti naudotas HHI indeksas, kuris rodo nedidelį koncentracijos laipsnį tiek bendroje (CŠTĮ ir NŠG) rinkoje, tiek CŠTĮ ir NŠG rinką vertinant atskirai. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG HHI indekso reikšmė 492,34, CŠTĮ HHI indekso reikšmė 504,74. NŠG HHI indekso reikšmė 923,71.
- Nustatyta, kad didelį kiekį biokuro CŠTĮ ir reguliuojami NŠG pirko iš didelio skaičiaus (nuo 9 iki 13) tiekėjų, o perkamas biokuro kiekis kainai įtakos neturėjo.
- 2015 m. IV ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina Lietuvos apskrityse skyrėsi kiek daugiau nei 25 eurai už t_{ne}. Skirtumą sąlygojo šilumos tiekėjų dvišalių sutarčių pagrindu pirktas biokuro kaina ir kiekis bei energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kaina.

---

¹¹ Procentinė dalis skaičiuota nuo pirkėjui pristatyto biokuro kiekio (t_{ne}), o ne nuo biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}).

Priedai

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 10 punktu teikia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių šilumos tiekėjų, reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinę kainą (su transportavimo išlaidomis) pagal biokuro rūšį.

CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina (Eur/t_{ne}) 2015 m. IV ketv.

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Malkinė mediena	Medienos granulės
Varėnos r.	190,22		
Šilutės r.		175,57	389,48
Raseinių r.	152,42		335,50
Radvilišio r.			352,80
Plungės r.	154,51		341,00
Molėtų r.	125,00		
Švenčionių r.	140,01		
Mažeikių r.	133,78		
Ignalinos r.	148,38	161,72	
Tauragės r.	121,14		
Šalčininkų r.	149,26	107,24	
Širvintų r.	112,79		
Šilalės r.	120,97	139,96	361,90
Ukmergės r.		129,49	
Kauno m./ r.	144,55		
Panevėžio m. /r.	112,07	139,12	336,88
Kupiškio r.	183,45		
Pasvalio r.	157,00		
Anykščių r.			358,36
Joniškio r.	118,83		
Elektrėnų	190,81		
Klaipėdos m./ r.	118,59		
Kretingos r.	133,45		
Pakruojo r.	63,49		
Visagino	112,79		
Prienų r.	143,31		364,52
Alytaus r.	170,28		
Telšių r.	138,05		
Vilniaus r.			322,24

Šaltinis Komisija.